

Tutkimus kanta-asiakasjärjestelmien vaikutuksista kuluttajiin ja kilpailuun

Kaupan sekä rahoitus- ja vakuutusalojen eri palveluita sitovat ja niputtavat bonusjärjestelmät ovat laajentuneet niin Suomessa kuin laajemmin Euroopassa. Ne saattavat rajoittaa yritysten välistä kilpailua ja heikentää kuluttajien hyvinvointia. Pankkiluoton ja vakuutuksen muodostaman tuotepaketin todellista hintaa on hankala verrata palveluiden hintoihin silloin, kun ne hankitaan erillisinä. Tämä nostaa hintoja, jos niputtava yritys on lähtökohtaisesti hallitsevassa asemassa sitovan tuotteen (pankkiluoton) markkinoilla. Kilpailun ja kuluttajien kannalta olisi parempi, jos kukin bonusjärjestelmä rajoitettaisiin vain yhden toimialan tuotteisiin kerrallaan ja etuuksien kertymisjakso rajoitettaisiin korkeintaan kahteen vuoteen.

LISÄTIETOJA

Tutkimuskoordinaattori
Eero Lehto
(09) 2535 7350
eero.lehto@labour.fi

www.labour.fi

Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkimuskoordinaattori Eero Lehdon, erikoistutkija Ilkka Kieman, projektitutkija Matti Karin ja Aalto-yliopiston professori Petri Kuoppamäen tutkimus ”Kanta-asiakasjärjestelmät ja kuluttajat” tarkastelee laajasti erilaisia, lähinnä kaupan sekä rahoitussektorin asiakkaille suunnattuja kanta-asiakasjärjestelmiä Suomessa ja myös Ruotsissa. Näiden järjestelmien vaikutusta kilpailuun ja kuluttajiin on tarkasteltu muun muassa EU:n komission teettämässä Rendan ym. (2009) raportissa, jossa rahoitussektorin bonusjärjestelmiä pidetään kuluttajien kannalta ongelmallisimpina.

Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkimuksessa esitellään sitä, miten taloustieteen kirjallisuudessa on arvioitu eri tuotteiden sidonnan ja niputtamisen taloudellisia vaikutuksia. Raportissa tarkastellaan lisäksi EU:n kilpailuoikeuden tapaa arvioida näitä käytäntöjä. Käy ilmi, että EU:ssa ja sen jäsenmaissakin kuluttajan hyvinvointi (kuluttajan ylijäämä) on yleensä se kriteeri, jonka perusteella sidonnan ja niputtamisen mahdollista haitallisuutta arvioidaan. EU:n kilpailuoikeudessa korostuu myös vaatimus siitä, ettei käytäntö saa olla sellainen, joka sysää kilpailevia yrityksiä pois markkinoilta.

USA:ssa kilpailuviranomaiset käyttävät usein päästönsä tukena myös teoreettista analyysia tuotteiden sidonnan vaikutuksista. EU:n kilpailuoikeuden päätöksenteossa tukeutuminen teoreettiseen analyysiin on suhteellisen vähäistä. Taloustiede tarjoaa hyvän avun sitomiseen ja niputtamiseen liittyvien kilpailuoikeudellisten kysymysten ratkomiseen. Analyysikehikkoa pi-

täisi kuitenkin kehittää edelleen varsinkin rahoitusalan käytäntöjen arviointiin.

Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkimus pyrkii paikkaamaan näitä aukkoja. Esitellään siinä teoreettinen malli, jonka avulla voidaan arvioida niputtamisen vaikutuksia rahoituspalveluiden hintoihin ja kuluttajaylijäämään. Tämä analyysi tarjoaakin tuoreen näkemyksen siitä, mistä vakuutus- ja pankkipalveluiden yhteen niputtamisessa on kysymys ja siitä, mikä siinä on kuluttajien ja kilpailun kannalta huolestuttavaa. Raportissa esitetään myös joitakin suosituksia Suomen kanta-asiakasjärjestelmien muuttamiseksi kuluttajien ja kilpailun kannalta paremmiksi. ■

JULKAISU

Matti Kari, Ilkka Kiema, Petri Kuoppamäki ja Eero Lehto:

Kanta-asiakasjärjestelmät ja kuluttajat

Palkansaajien tutkimuslaitos,

Raportteja 32, 2017.